

T Á R S A L K O D Ó

Julius 11dik napján 1837.

NYELVÜNKNEK JOBBITÁST ÉRDEMLŐ
HIBÁI.

(Végzet.)

14r. Ellen (contra) igehatározó, mellynek nyelvünk igen sok összetételekben vérszi hasznát: ellenben ellenség (hostis) főnév. Miért kelle-ne már ezen tiszta jó magyar szavakat is zavar-ba hozni? Ha ellen mindegy az ellenséggel, úgy már ezután nem mondhatjuk ki magyarul az ob-jectiot: mert úgy ellenvetés ellenségtétést téssen; és ellentartás ellenségtartást: így az ellenlá-buak is (antipodes) ellenség lábuaakká válnak; így nyelvünk megfosztva lenne egyszerre az igehatározó ellen szótól: ellenem ellened ellene 'st. nem ezt tenné többé: contra me — te illum 'st. hanem hostis meus - tuus - illius 'st. vagy talám most ez, majd amaz értelemben vehetjük, hogy így nyelvünk csinosabb légyen? Egy cigányról mondja a' magyar Democritus, hogy az, midőn egy kanczáját árulná, egy vévőnek esküvésekkel erősítette hogy a' kancza vemhes, mivel a' vévő ollyant keresett; azonban egy más vévőnek ugyan-azon kanczáról hasonló esküvésekkel erősítette, hogy a' kancza nem vemhes, mivel ennek illyen kellett volna; egy harmadiknak pedig, ki a' czi-

Második félesztendő.

gánynak ezen magaviseletét szemére vetette így felelt: Te halgass! mi bajod? mert az én kan-
czám ha akarom vemhes, ha akarom nem vem-
hes. Így leszünk tehát már ezután mi is ellen
szavunkkal! Mi haszon, és mi kedves vagyon ab-
ban, hogy nyelvünknek két különböző szavait,
mellyeket értelmök külömbségéért külömbözöleg
kell mind írni, mind kimondani, az egyik alá toljuk,
és a' másikat számkivessük? vagy talám nem így
vagyon a' dolog az ilyenekben: Táborba szállot-
tunk az ellen ellen: viaskodunk az ellen ellen?
De talám azzal menthető a'-ság-ség elharapása,
miszerint ezek mindég csak valamely elvont (ab-
stract) tulajdonságokat jelentenének és így talám
az ellenség is csak az ellenségeskedést? Ez
egy hibás vélekedésnek ugyan megjár; de nyelv-
ünket csinosító szabálynak nagyon rossz lenne:
mivel teljességgel nem igaz, p. o. Nevelni kell
az ifjuságot: beütött a' törökség; pusztit a' ta-
társág: az ilyen mondásokkal éppen nem elvont
eszméket, hanem magokat a' tárgyakat testesül-
ve (in concreto) fejezi ki a' magyar nyelv. A'
ság ség tagok tehát nem mindég elvont esz-
méket jelentenek nyelvünkben, mint az ilyenek-
ben: jóság, szerénység; hanem gyakran testesült
dolgokat is, millyen az ellenség, melly ellen a'
k a t o n a s á g táborba szállani és viaskodni szokott.

15-r. Szél. (ventus) és szély (margo) kü-
lönözö törzsökei sok származékoknak; milly szük-
séges lenne ezek tekintetéből is a' lágyított ly
betüt mindenütt hiven megtartani, meggyőzhet
ez iránt mindenkit csak egy mondat is p. o. a-
gmina disjicere: ezt némelylek nem így írják:
szélyel verni, hanem széllal verni a'
sergeket. Már pedig ember olly hatalmas szelek-
nek nem parancsol, és széllal sergeket nem ver-
het. Igaz hogy itt sok származékok össze vagy-

nak zavarva régibb szótár iróinkban is (t. i. Molnár Albertben és P. Pápaiban) talám a' divatban volt kimondás miatt. De hogy az értelmes nyelv vizsgálók által a' zavarnak tisztulnia lehet és kell megmutatta baróthi Szabó Dávid (lásd az ő kisdéd szótárát.)

16-r. Jobbitást érdemelnének valósággal nyelvünknek minden kettős vagy összetett egy hanggi (v. consonans) betűji is: mivel azok mostani divatuk szerint külömbféle összejövéseikben sokféle zavart okoznak.

Minden összetett betűink között az egy ts egyedül az, melly igazán a' t és s betűknek összejövésök által helyesen vagyon formálva p. o. barát barátság; szent szentség; követ követség; tanit tanits 's a' t. és az így formált ts betűt, semmi okunk nincs akarni nyelvünkben kiküszöbölni, sőt ha azt akarnók oktalanságunkat árulnók el (valamint a' d és j betűk összejövetelek által formált gy hang is mindég meg fog nyelvünkben maradni); 's még is ezen egyedül helyes, és nyelvünk természetéből önként származó összetett betűnk is zavarba jön nyelvünkben mindenkor, midőn a' t. után közvetlenül sz következik a' mi nem csak a' tetszik igében fordul elé, hanem minden mivellettő igéink második személyében is: mert ha a' t és s betűket egymás mellett cs-nek kell olvasnunk, úgy a' tetszésből tets-zés, a' mutatszából mutacsz, a' kötszóből köcszó (és a' mivellettő igék második személyéből mindenütt p. o.) a' csináltatszából csináltacsz, a' vétetszből vétetsz 's a' t. fog válni. Ime tehát még ezen egy leghelyesebben formált kettős betűnk is zavarba jön nyelvünkben a' miatt hogy egyszerű sz betűnk nincs: innét a' metsző mets-ző; kétszáz kéts-záz 's a' t. lehet.

Továbbá ha s z betűnk az s után közvetlenül következő z formálja; úgy az összetett szókból lenni fog a' vas-zárból vaszár, a' vas-zörgésből vaszörgés, a' vas-zabolából vaszabola, a' méhkas zugásból mékaszugas és a' kakas-zúzából kakaszuz 's a' t.

Gyakran lehet hallani az idegen nyelvet tanuló magyaroktól azon ítéletet, mi szerént a' magyar legtisztábban írja a' maga szavait, mivel minden szavát úgy írja le a' mint annak betűit ki is mondja. — De ezzel csak akkor kérkedhetnénk, midőn összetett betűink helyett, egyszerű magános betűink volnának: minek az a' haszna is lenne, hogy úgy nem iszonyodnék az író és nem unna ugyan azon egy hangot jelentő betűt kétszer egymás mellé írni, hol a' kimondás ötlet arra intené. Mert valamint a' kettőnek kimondásából érthető, hogy az ezt jelentő szó néha csak egy t betűt, néha pedig kettőt kíván p. o. két ember kettő: úgy ezt is: egy egyedül csak egy a' magyar kimondás szerént bizonyosan így kellene helyesen írni, mint itt vagyon. De ki nem unja ezt a' gy gy ismétlése és egymásra halmozása miatt? már pedig ha egyszerű gy betűnk volna, azt éppen olly izlés-sel lehetne kétszer egy más mellé írni, mint a' t betűt a' kettőben, és így vagyon a' dolog minden összetett betűinkkel.

Minden összetett betűnk alkalmatlanok és a' szükséges megkettőztetés esetében unalmas iratuaik, de mind azok között egyiknek sincs olly sok nyomorékja nyelvünkben mint a' szükségtelenül, és elég helytelenül divatba hozatott z és s betűkből alkotott 's vagy zs. Mennyire zavarja ez nyelvünket, láthatni mind azon szókból, mellyekben a' z után közvetlenül következik az s p. o. igazság, község, nehézség, vitézség, üdvözség, v.

idvezség, viz sűgár, réz sark, réz s-zeg, viz s-zin házs-zeglet, közs-zó, közs-zellem 's a' t.

Tudjuk melly kényes gyarlósága az embernek a' maga vélekedéseihöz ragaszkodás még olyankor is, midőn balitéleteit még védeni sem tudja: és e' miatt tudhatjuk azt is előre mint bizonyost, hogy ha valaki a' legczélarányosabb egyszerű betűket tudná is használni és ajánlani kettős egy hangig betűink helyett: még is elegendő találatnának, kik régi irás módjokhoz ragaszkodván, az újítást gáncsolva bírálják: hanem ezek gyaníthatólag többnyire olyanok lennének, kik ha született magyarok is, de többet olvasnak és beszélnek idegen nyelven mint magyarul. Ellenben valakik tulajdon nyelvöket szeretik és az azon irt érdekes munkákat olvassák, sőt magok is írják mind azokról méltán feltehetni, hogy egy illy nagy jobbitást örömmel fognak fogadni, és utánozni hogy ha az a' tudós társaságtól leszen megkezdve. Ennél fogva reménylhető hogy már nem messze vagon azon idő pont, mellyben a' m. t. társaság ezen jobbitást végre hajthatja; mivel magános ember után nem olly készséggel fognának minden iróink hajlani; de ha a' t. társaság a' maga helyes irás főbb szabályai közé iktatja az új összetett betűink helyetti egyszerűket; kétségen kívül minden jobb iróink azok mellé fognak önként állani: a' magyar könyvnyomtató műhelyek pedig ezen néhány betűk iránt egyenesen a' t. társaság ezen kívánatát teljesített betűöntőhöz fognak folyamodni.

A' m. t. társaság által közre bocsátott Tudománytár VII-dik kötetének 185-dik lapján közölt, és az itt előszámlált zürzavart tökéletesen egyszerre eloszlató új betűk olly czélarányosok és kívánatosok, hogy azoknál helyesebbeket találni nincs miért törekedni. — Itt a' földolog ab-

ban áll, hogy az új betűk a' többiektől tisztán különbözök legyenek: ilyenek pedig az említett lapon közlöttek, és ha valamit még ezen czélból kívánni lehetne; az csak annyiból állana, hogy a' g és n betűk jegyei, mellyek azokat gy és ny betűkké változtatják, szembetünőbbek lehetnének, ha azok az említett betűknek baloldalai-kon is gyengén kitünők volnának; vagy ha a' g felső szeme, és az n szélesebbeckék levén nagyobb és szembetünőbb jegyecskéket vehetnének közbül, 's ezt is csak a' gyengébb szeműek iránti kedvezésből kívánhatni.

A' tökélyre törekvés mind az embernek mind a' természet egyéb részeinek természetökben tapasztalt dolog. Innét végyen feleletet magának valaki hajlandó ezt kérdeoi: „Ki bizta ezen nyelvünk hibáit jobbitgatóra, hogy illy bizodalmosan bírálgasson? Részemről kívánnám, hogy ha jobbitásaimban tévelyedés találtatik felfedeztessék: mivel a' hibát valamint másokkal kikerültetni, úgy magam is elkerülni törekedem. Kivánnám, de ki ne ohajtaná, hogy a' t. társaságtól szerkesztetendő nagy szótár minden hibáktól mentve legyen, mit a' zsebszótárról kivétel nélkül mondani nem lehet, a' mint ezt a' németben is a' betű szedő vétsége a' Flachsbar d szóban bizonyítja: noha a' maga nyelvét esmérő és szerető magyar örömmel teszen bizonytságot az ezt írónak ezen munkában megmutatott nagy szorgalmokról és ügyességekről.

16-r. Vagynak még némelly jobbithatók: u. m. a' Tudománytár VII-dik kötetének 225-dik lapján említett ázsiai legújabb utazóról Honigbergerről kétség kívül hiányos útasítás után ide is hibák csúsztak be, minél fogva jobbitást érdemel: 1-o az ő neve. 2-r ő ugyan németül Kronstadtból, de nem Oroszországból, hanem Erdély-

ből magyarul Brassóból származott, és 5-r a' 11 nyelvek számát, mellyeket ő beszélni említetik, gyaníthatólag hárommal, de bizonyosan kettővel szaporítani lehet: mivel neki anyai nyelve az erdélyi szásznyelv, melly ugyan a' beszédben annyira különböző a' némettől, hogy azt a' csak németül tudó meg nem érti; de írása és könyvei ugyan azok mellyek a' németéi, és így beszél németül is: azonban már annál fogva hogy ő brassói, és gyermek kori esztendeiben ott lakott, tudnia kell neki magyarul is: mivel dicséretére legyen mondva erdélyi szász hazánkfiainak 's főként a' brassóiaknak, azok a' magyar nyelvet nagy kedvvel tanulják értik és beszélnek. 4-r a' 224dik lapon a' 2dik és 3dik sorokban ez: **Azokat, igen érdekesek.**

Jobbitást érdemel végre a' fennebb idézett 4dik számban a' 49dik lapon, a' 6dik pont alatt alólról számítva a' 3dik sor kezdete, hol e' helyett: „**mint hallani**“ olvasd: **mint hallhatni.**

N. S. I. F.

PIETRAMALA VÁR URA.

Historiai rajzolat Olaszország középkorából.

Az Apenninusok magas hegyei között, mellyek Toscanát Romagnától elválasztják, Borgo San Sepolcro szomszédságában, fekvék nagy mélységekkel körül vett kősziklán **Pietramala** vára. Az év egyik részén keresztül borongós homloka úgy emelkedék az alatta terjedező hómezők felett mintegy sötétlő fellegtömeg, és másik részén keresztül mord alakú tornyai a' ként látszának lebegni a' vereslő kőszirton, miként tü-

zes zivatarfelhő, kiégett mezők felett. A' szikla vagy függelékei hátán sehol sem lehetett emberi lak nyomát látni; 's csak gyéren tünt elő imitt amott a' kötömeg nyilásaiból rekettye vagy csipkebokr. Körös körül sír csendje uralkodott, 's úgy látszék, egy mezei lakos sem bátorkodék lakását Pietramala sziklához közel venni, honnan a' Tarlatik gyakran héja módra rohantak le, az alatt fekvő völgyeket 's a' távolabbi vidékeket kirabolni 's pusztítani.

A' Tarlati család feje 14-dik század első felében a' rettenetes Pier Saccone vala; Uguccione della Faggiola's Castruccio Castracani óta egyszersmind feje a' ghibellineknek Toscanában, és legrémitőbb ellensége a' szabad helységeknek az ország minden nemesei között. Ő az Ubaldini-eket, Ubertini-eket, gróf Montefeltro-ékat, Uguccione della Faggiola fíjait, valamint Arezzo, Castello, Bibiena 's Borgo San Sepolcro városokat magának meghódította. Nem csak merész, vitéz 's faradhatatlan volt, hanem egyszersmind kimeríthetetlen hadi cselebben, bámulásra méltó ravasz megtámadásaiban, 's a' legügyesebb vezér összekapásokban. Már több volt kilenczven esztendősnél, 's még is fiatal erővel viaskodott harc zolongsában zsoldosait vezérelve; bátran szembe szállt az évszak minden viháyaival 's a' táborozás minden nehézségeivel, és éjjel nappal lóháton volt, hogy valahol valamely csapást végrehajtsa, vagy a' tartományt ragadva békóborolja.

Pier Saccone hosszú élte folytában sok változását próbálta szerencsének és szerencsétlenségnek. A' sarzanai béke (1353) korlátot vett csatázásai elébe, 's az elfogadtatás, mellyre IV. Károly császárnak Olaszországba menetele-

kor talált, oly kevéssé felelt meg várakozásinak, hogy azon időtől fogva csendesen tartózkodott Pietramala várában.

1356ban februarius közepében nagy hó hullala le az Apenninus hegyekre, 's Pietramala lakóji kedvtelenül éltek a' túnya nyugalomban, mellyhez kevéssé valának szokva. Máskor, ha Pier Saccone valamelly háboruból haza tért, az előkészületek új vállalatokhoz mindég mozgást tartottak fenn a' várban; most pedig úgy látszék, hogy ebből minden élet el van tűnve. Pier Saccone még a' tél kezdete előtt felhagyott kalandjaival. Kilenczven hat esztendő től-tött vala el, 's illy agg kornak semmi fogyatkozása sem látszék legkisebb hatalommal lenni vas alkatu testére. Csak lelke nem bíra előbbi erejével, 's féktelen elméje vesztett vala hatóságából, mozgékonyágából, mit hozzája tartozóji félelmes aggodalommal vettek észre rajta. — A' Tarlati-ak Arazzo elvesztése után is oly hatalommal bírtak ugyan, melly őket szomszédaiak előtt rémítőkké tehetete; de e' hatalom még is csak abban lelt erős oszlopot, ki azt megszerzte volt 's Pier Saccone fiai közül egyik sem öröklé atyja erőteljes uralkodó lelkét.

Pietramala várában egy nagy terem vala, hol a' Tarlati-ak egész családja öszvegyülni 's vendégeket elfogadni szokott, hol lakomáztak, 's hol a' várbeli lakósok, midőn asztaltól felkeltek, a' téli hosszú estéket munkával vagy különbféle játékokkal töltötték el. Itt ültek a' férfiak — mig az asszonyok himvarrással foglalatostkodtak — egy roppant nagy kandalló körül, tréfát üztek valamelly novellával, nevetkeztek a' házi bolondok bohózatán, vagy csatákat beszéltek el, mellyeket próbáltak, és tetteket, mellyeket azokban véghez vittek. Pier Saccone itt

máskor csak nem minden este beszéllett saját vállalatairól, hogy fiait harczra 's olly portazói szerepre tanítsa, millyent az akkori idők kívántak; most pedig darab idő óta komor hallgatás uralkodott a' tágas teremben, ha csak az ingerlődő kedvetlen és zugolódó vár úr valamellyik házi cselédjén különös bosszankodását ki nem öntötte. De noha e' bosszankodás gyakran fellobbant benne, mindazáltal gyakrabban ragadá meg őtet egy eltompító, súlyos merevedettség, mellyben minden életerei egész zsibbadtságban látszának lenni.

Februarius 15ikén reggel egy tágas karszékben kandalló mellett üldögele Pier Saccone. Mellette álldogala Arrighetto di Pan Paolo, 's kisség hátrább egy ablak öblében legnagyobb fiának Marconak neje. Halvány vala az öreg ránczokkal teljes arczatja, a' meggörbült test egész súlya a' szék karán nyugvék, kopasz homloka föld felé süllyedeze, 's csak nem egészen bészáródott szemeiből egy tüzes pillantat sem vilana ki, mint máskor, a' hosszú fejér szempillák alól. Marco és Lancillotto, az ő két fiai reggeli látogatásra jöttek vala; de nyers szavakkal elútasította őket 's azok eltávozáznak, ne hogy őtet még inkább felingereljék.

Folyvást hatalmason hullott a' hó, 's midőn Piero egy kisség felnyitá szemeit, 's ablak felé forditá, imígy szólla Arrighettohoz: „Nézd csak, millyen komor nap ez. Atkozott legyen az elszenvedhetetlen tél. Kiállbatatlan hideget érzek minden csontaimban.“

„„Hagyd a' telet““ monda Arrighetto, „„nyár jön a' tél után; 's akkor te is ismét erősb leszel.““

„Ismét erősb? De hát erőtlennek tartasz engemet, hogy itt kandalló mellett ülök?“

„Nem; hanem csak úgy gondolom, hogy tavasz felderültével sokkal frisebb és erősb leendesz.“

„Erősb? Úgy van. — Hol van egyetlenegy erősb férfi egész Olaszországban? 'S nem vagyok-e egyszermind a' legrémítőbb is kilenczven hat éveim ellenére is; kilenczven hat esztendő; ki hinné azt? De ez a' hó át hatja minden tagaimat. Ügyelj, Arrighetto, nehogy kialugyék a' tűz.“

Arrighetto egy hatalmas tuskót lódítá bé a' kandallóba.

„Igazán komor nap,“ kezdé ismét kevés idő múlva Piero; „és te Arrighetto semmit sem beszélész 's éppen olyan komor vagy mint az idő ott künn.“

„Éppen azon gondolkozom, milyen gyönyörű lenne, ha katonáink a' havon szép csendesen ellopodznának és ellenségeink patkány fészkeiből egyet hirtelen csak elfoglalnának.“

„Te a' legravaszabb vagy minden lehető ravaszok közt,“ mondá Piero erőlködvén hogy kaczagjon, azonban, „jól szóllasz — milyen jól, tudom én; mert egy nagy gondolat forog fejemben. —“

A' beszélgetés láthatólag felvidámította őtet; noha mindég panaszolkodott a' hideg miatt.

„Egy kis mozgást kellene csinálnod,“ mondá Arrighetto.

Nagy bajjal kinyujtá egyik lábát Piero 's midőn látá, hogy lábain nem tudná megtartani magát, kéré menyét, hozna erősítő italt neki. Felhajtá egy nagy serleg igazi montepuciano-it 's most a' jég felolvadva lenni látszék tagjaiban; életerei megfrissültek, felállott; 's miután a' teremben néhányszor fel 's alá járt volna, lekivánczozott az udvarra, zsoldosait és lovait látni. Bosszankod-

ván kora gyengeségén, büszke lelke hihetetlen erőlködéseket tett, annak meggyőzésére 's eltitkolására; 's sikerült is némi részben, noha homályos tekintetiben, béesett vonásiban minden könnyen észrevehető közelgető halála jeleit.

Mindazáltal Piero, Arrighettora támaszkodva leszálla az udvarra, megszemlélte 's leszidta szolgálait, és meglátogatta kedvelt ménjét, a' melly örvendezve nyerített neki. De midőn ismét kilépett az udvarra, inai hirtelen elgyengültek, erős borzadás futotta el tagjait, térdei reszkettek, 's ő Arrighetto és két fia karjaik közé rogyék, kik őtet lekisérték vala 's most a' terembe vissza hozák.

Menye 's fiai minden eszközt elévettek, hogy őtet ismét magához hozhassák, 's midőn szemeit végre felnyitá, a' körulte állókra előbb sziveség kifejezésével pillantott, de ezen érzemény nem sokára bosszankodássá változott által, mellyet benne öngyengeségének érzete 's azon gondolat okozott, hogy azt mások észrevették. Legelőször tehát néhány durva szavakkal kihajtá a' cselédséget, melly a' terembe felfutott vala 's báméskodva annak egy részét bétölté. Azután sötét pillantatát a' várbeli papra veté, kit hasonlóképpen oda hívtak vala. „Mit keres itt kend káplán uram?“ kérdé tőle. „Kegyelmednek hazudtak, ha azt mondták, hogy halálom közelget, 's kegyelmedre szükségem van. Hordja el innen magát isten nevében. Némelly emberek majd elégé tapasztalni fogják, ha olly közel vagyok-e én a' halálhoz mint ők gondolják.“ — „Bice,“ — szólla tovább menyéhez, adj nekem egy kis montepucianoit, egészen különös hidegborzogatást érzek belrészemben.“

Beatrice ellenszóllás nélkül engedelmeskedett a' büszke és haragos öregnek. Ez ivott 's

láthatólag megkönnyebbült. Elérkezvén az ebéd ideje, asztalhoz ült az övével, hol Arrighetto régibb háboruzásaira emlékeztetéssel egy ideig elevenen feltudá indítani 's vidámítani. De majd megunta e' mulattatást is. Felkölt asztaltól, 's kandallóhoz ült, hol egész délután hallgatott 's részint mozdulás nélkül egyetlenegy gondolattal láttatott foglalatoskodni. Végre este felé felemelé fejét, ki küldé egy intéssel Beatricét és kisebbik fiát a' teremből, 's nagyobbik fiához Marcohoz, ki Arrighettoval benn maradt vala, következőleg beszéle.

„Marco, tudod mint félnek tőlem ellenségeink, noha már agg korba jutottam. Mig én élek, bizonyoson egy sem merészlend közülök Pietramala előtt fegyveresen megjelenni; 's jaj annak, ki engemet idő előtt megholtnak tartana. Talán már most azt fontolgatják ellenségeink, miként emelendik fel majd fejeiket, mivel megtudták, hogy én az utóbbi napokban kisség elgyengültem. Gyaníthatólag azt hiszik, te most halálos ágyam mellett állasz, és mihelyt én szememet behúnyom, neked nem lesz senki oltalmazód. Azért ügyekezz őket egy váratlan vállalat által elérníteni, hogy tudják meg, Pier Saccone még életben van, 's holta után lelke folyvást élend fiában.“

Az öreg szemei e' beszéd folytatában csudálatos tüzzel égtek, mig a' kandalló lángjai a' különben sötét szobában pirosuló fényt lövelltek ábrázatjára. Marco 's Arrighetto mozdulatlan állának előtte, mint szobrok a' sirból fel szállt előtt.

„Ott van,“ folytatá Piero beszédét, Gressa vára, melly az Ubertiniéké, 's mellyet hatalmunkba ejteni nekünk nagyon hasznos lenne. Foglald el azt, mit ráütés által könnyen meg-

tehetsz, mert ők e' pillantatban illy rájok rohanást bizonyosan nem várnak."

A' javaslat Marcora nézve, ki kalandos csaták közt nevededett volt fel, nem vala különös; nem is bátorkodott volna atyjának egy hanggal is ellene szólni. Azt mondá tehát, hogy ő kész, nékie engedelmeskedni.

„E' szerént végy magad mellé 50 kézíjast, 25 könnyü 's ugyan annyi nehéz fegyverest, 's egy óra alatt ülted őket lóra. A' többiek követhetnek tégedet. Az éjben hóhátán észrevehetlenül könnyen Gressába juthatsz, 's míg az Ubertinik alusznak, várakat elveheted. Remellem rövid idő alatt úgy látandlak Pietramalába bérőni, mint diadalmast."

Nem kellett több szó, minthogy Marconak engedelmeskednie kellett. Már egy óra mulva, mialatt még mind erősen havazott, levonult a' szikla úton a' sötét éjben.

Pier Saccone az éjszakában, mellyben Marco lovasaival elhagyá a' várat, még akkor sem mozdula a' kandalló mellől, midőn a' nyugalomra hívó óra már rég eltölt vala. Fia vállalata büszke 's nyugtalan lelkét a' legelevenebbül foglalatoskodtatá, 's annak mozgékonytsága gyenge, 's hanyotló testének is új élet erőt láttaték adni. A' hatalmas várúr, ki egész életében szinte miodeg győzedelmes volt, egy pillantatig sem kétségeskedett az elrendelt megtámadás szerencsés sükere felől, előre örült a' gyűlölt Ubertiniék megaláztatásán, 's gyönyörködött azon gondolatban, hogy még sirja szélén porba tapodja ellenségeit. Ez a' képzelet őtet egészen vidámmá tette. Öszvegyűjtötte szokása szerént házi cselédeit, hallgatta azok fecsegéseit, beszélgetéseit, kedvteléssel mondott el maga is néhányat hajdoni hadi cseleiből, 's tréfalkozott me-

nyével, ki férje hirtelen elküldetésén megszomorodván, néhány szolgálóival egy ablaknál ült dolgozva.

Éjfél után már eltölt vala két óra, 's Pier Saccone még mind karszékében üldögele. De most nyugtalan kezdé lenni. Gressa vára közeli léte azon reménnyel kecsegteté őtet, hogy fiát még hajnal előtt úgy látandja visszatérni mint győzedelmezt. Felszámította az órákat, mellyeket Marconak vállalata véghez vitelére forditnia kellett, 's úgy tetszett neki, hogy őtet minden pillantatban várhatja már haza. Ennek okáért elküldötte egyik szolgáját, hogy a' váron kívül kémlelné ki, nem közeledik-e valamelly lovas csapat. Ez kevés idő multával visszatért 's azt mondotta, hogy még erősen havaz; de legkisebb neszt sem hallott.

Ezen tudósításra bosszongodva rázta fejét az öreg, kedvetlenül szidta a' visszatért szolgát: „Lódúlj, hozz több fát ide, 's szítsd fel a' tüzet mert nem vagy semmi egyébre való. Akarom legalább a' lángok ropogását hallani, ha semmi más zsbajt nem hallhatni. Örökre hűll a' hó, 's érzem, hogy a' hideg ismét nevededik tagaimban.“

Egy más lovas küldött le a' várból. Ez nem sok idő mulva vissza jött.

„Rossz hírek“ mond. Minden csendes mint a' sirban. A' havazás csendesült, 's fellegek oszolnak; de a' hideg nevededik.“

„A' te füleid bégognak fagyni, gaz ember“ „monda Piero fogait csikorgatva, 's azzonnal egy harmadik szolgáját küldötte el. Attól való féltében-é, hogy leszidatik mint az előbbiek, vagy valósággal hallott valamit, elég az, azt mondotta, hogy a' messze távolból tompa zaj hatott füleihez.

„S nem hallottál semmit arról, hogy vala-

melly lovag a' többtől elválva előre nyargalt volna? De hiszen arra nincs is neked elég eszed. Menj le te magad Lancillotto, 's nézd meg. Bátyád bizonyosan előre küldött valamelly lovast, bogy ha szerencsés volt, nekem a' jó hirt minél hamarabb lehet tudtomra adassa."

Lancillotto engedelmeskedett. Kiment a' várból, 's ott, hol a' völgybe vezető út kezdődik, megállott. A' szél, mi után minden felhőt szét oszlata, elcsendesedék; az ég boltozata egészen tiszta vala, 's világoson sütött le a' hold a' hó fedte völgyekre 's hegy tetőkre. Az egész természet csendes búsongást lehellett. Lancillotto ott álldogala egy ideig, 's szomoruan tekingete a' melancholiás látványra. Ekkor a' levegő közeledő lovak patkó kopogását hozá füleihez, egy kiállásra lépék, 's világoson látá a' sisakok és pánczélók villogását. Sebesen haladt le most a' vár úton, bátyjának eleibe, 's kevés perczek mulva egymás karjai közt valának.

Ezalatt megtudta Pier Saccone, fia viszatértét, 's egymásra küldötte a' követeket, hogy őtet siettessék hozzája. Most megnyiltak a' nehéz ajtó szárnyak 's Marco bélépék Lancillottoval együtt. Mindnyájon beszéllgettek vagy suttogtak a' Marco béléptekor; de mindnyájon elnémultak, 's megfélemlve léptek hátra, midőn egy pillantatot vetettek reája. Arcza halvány vala, 's lesütött fővel lépdelelebb. Beatrice elébe siete hogy megölelje; de rémülve állapoték meg, midőn arczvonásait észre vevé. A' hallgatás és megrettenés közepette Pier Saccone emelé fel büszke homlokát.

„Ha úgy tértél vissza mint győzedelmes, Marco, miért késel atyádat megölelni?“ mondta nékie.

(Végzete közelebbről.)